

**Projektnamn:** Stadslandet Göteborg

**Programområde:** Västsverige

**Ärende ID:** 20201187

## Bakgrund och omvärld

### Bakgrund

Det som tidigare setts som en baksida av staden har i förberedande projekt, studier och arbete (regionalfondsprojektet Utveckling Nordost 2011-2013 och Förstudie Stadslandet) visat sig kunna ha betydande möjligheter att bli framtidsområden för hållbar utveckling och grön affärsutveckling. Urbana områden placerade på landsbygden med betydande naturresurser runt om i form av skogar, jordbruks- och kulturlandskap utgör en stor potential i Göteborgs norra stadsdelar. Potentialen finns inte bara i form av rekreation och upplevelser, utan också för nya former av koldioxidsnål ekonomi och innovativ affärsutveckling. Göteborg är en socioekonomiskt segregerad stad, vilket avspeglar sig i stora skillnader i medborgarnas hälsa och livsvillkor. Göteborgs norra stadsdelar har stora behov av en stärkt ekonomisk och social utveckling för att öka graden av självförsörjning och bryta negativa mönster som leder till ännu djupare delning av staden. Tidigare arbete visar att det finns behov av ett mer utvecklat och långsiktigt samarbete mellan stad, peri-urbana områden och landsbygd för en ekonomisk utveckling och affärsutveckling som också stärker den ekologiska och sociala hållbarheten. Speciellt gäller detta primärområden med en stor andel utrikesfödda invånare. Behovet av minskade utsläpp av koldioxid, en hållbar stadsutveckling, inkludering i en segregerad stad och en mer ekologiskt hållbar stadsutveckling ska snarare ses som en möjlighet för ekonomisk utveckling än som hinder för utveckling. Projektet vill nyttja dessa utmaningar som en drivkraft för arbete. Invånarna, som har sitt ursprung, kunskap och erfarenheter från alla delar av världen ska inkluderas i projektet, som därmed resulterar i hållbar utveckling i alla tre hållbarhetsaspekter: ekonomisk, miljömässig och social.

Göteborg ska, enligt stadens budget 2017, vara en hållbar och grön innovationsstad med ökande jobbtillväxt. Hållbara samhällsförbättrande innovationer ska utvecklas tillsammans med näringsliv och akademi. Göteborg ska också minska sin miljö- och klimatpåverkan för att bli en hållbar stad med globalt och lokalt rättvisa utsläpp. I detta ingår minskad klimatpåverkan från näringsliv, offentlig förvaltning och invånare, t.ex. från livsmedel, inköp av resurskrävande varor, avfall, och transporter. Stadslandet Göteborg kommer genom sin

gränsöverskridande samverkan och metodutveckling i nav och testbäddar att bidra till att staden uppfyller dessa mål.

Det föreslagna projektet har vuxit fram ur en bred förankringsprocess i Göteborgs Stad. I den sektorsövergripande integrerade planen för hållbar stadsutveckling efterfrågas en ökad samverkan mellan medborgare, näringsliv, idéburen sektor, offentliga aktörer samt akademi. Syftet är att stärka den gemensamma förmågan att utveckla och tillämpa koldioxidsnåla produkter, tjänster och lösningar samt att förbättra den inomregionala balansen i staden och sambandet mellan stad och land.

### **Omvärld och samverkan**

I samband med arbetet med Förstudien Stadslandet Göteborg och i övriga förberedelser för projektet har området med hållbar stadsutveckling ständigt bevakats av projektägaren Business Region Göteborg, BRG. Stadslandet existerar inte som en solitär, utan utgör del av en grupp av tre regionalfondsfinansierade insatser som Göteborgs Stad genomför för hållbar stadsutveckling. De båda andra projekten är One Stop Future Shop (OSFS) och Göteborg som testarena för tillväxt i små och medelstora företag (GTSMF).

Med projekt OSFS kommer samverkan att ske genom att projektledningarna träffas regelbundet för att integrera, koordinera och lära av varandras processer. OSFS erfarenhet av företagsrådgivning för olika branscher och på olika språk kan komma att bli en värdefull resurs i naven. Eventuellt kan vissa utåtriktade aktiviteter, såsom inspirationsföreläsningar, samordnas projekten emellan.

GTSMF har delvis överlappande målsättningar med Stadslandet Göteborg, exempelvis att stödja små och medelstora företag (SMF) att förverkliga affärsidéer och innovationer. Projekten kommer att samarbeta och dra nytta av varandras erfarenheter, främst inom utveckling av innovationer. SMF kopplade till Stadslandet kan komma att få stöd i den innovationssluss med idégenerering och urval, test, demo och utvärdering, som GTSMF kommer att utveckla och tillämpa.

Ett område längs Göta Älv som bl.a. inkluderar Göteborgs Stad och dess norra stadsdelar utgör ett geografiskt område som stötts med finansiering från de europeiska strukturfonderna i ett projekt med s.k. Lokalt ledd utveckling med leadermetoden (LLU). Då området och inriktningen på projektet delvis sammanfaller (lokal hållbar affärsutveckling, minskad segregation och ökat småföretagande) med Stadslandet, kommer ett samarbete projekten emellan att formaliseras.

Erfarenhetsutbyte genom gemensamma workshops och eventuellt deltagande i navens aktiviteter av representanter från LLU-projektet kommer att genomföras.

Arbetet inom det socialfondsfinansierade projektet Lärandets Torg i Hammarkullen (ESF) kommer att kopplas till Stadslandet. ESF har bl.a. som mål att utveckla nya metoder och ny kunskap för kompetensförsörjning och breddad rekrytering till högre studier, med Göteborgs universitet och Chalmers som projektpartners. De naturliga kopplingarna projekten emellan är Nav Hammarkullen och Forskningsforum Stadslandet. Interaktion kommer att ske genom att aktörer från ESF kommer att bjudas in till navets aktiviteter, som den akademiska komponenten, och Forskningsforum kommer ha en särskild aktivitet för att utveckla nya projekt inom peri-urban stadsutveckling, i samarbete med personer från ESF.

Internationell samverkan kommer ske genom ett nyetablerat samarbete med den tyska staden Hannover. Därigenom kommer resultat spridas till andra europeiska städer, även via Göteborgs Stads Brysselkontor.

ITI, integrerade territoriella investeringar, är ett nytt verktyg för EU att fördela strukturfonder mer sammanhållande, vilket har till effekt att Stadslandet har tydlig koppling till OSFS och GTSMF. ITI öppnar även upp för kontakter och jämförelser med andra städer i EU. Göteborg är dessutom engagerat i Eurocities, ett nätverk av europeiska städer för utbyte av kunskap, erfarenheter och idéer inom hållbar stadsutveckling.

#### **Koppling till det lokala näringslivet**

Projektägare BRG har som huvuduppgift att verka för att nya företag startas och befintliga utvecklas. I detta ingår att främja koldioxidsnål affärsutveckling och startande av företag genom olika lokala mobiliserande och stödjande aktiviteter. Det handlar likaså om att bredda och intensifiera kontakterna mellan staden, näringslivet, akademin och andra aktörer för samverkan inom områdena innovation, företagsklimat, sysselsättning, kompetensförsörjning samt social och ekologisk hållbarhet.

Projektet ligger också i linje med BRG:s breddade fokus från enbart klimatpåverkan till att både gälla miljö- och klimatpåverkan för att näringslivet i Göteborgs stad och Göteborgsregionen ska vara ledande i grön omställning. Inriktningen är att stärka konkurrenskraft, ny miljöteknik, hållbara affärsmodeller, delandets ekonomi och cirkulär ekonomi. I detta arbete kommer projektet lägga vikt vid Business Regions mål att också utveckla den europeiska och internationella samverkan.

Projektägaren har alltså som huvuduppdrag att stödja näringslivsutvecklingen i hela Göteborgsregionen, vilket kommer ge avtryck i Stadslandet. BRG arbetar genom att stödja nya företag, utveckla befintliga företag och stödja hela branscher i deras utveckling. Stadslandet kommer att dra nytta av all denna kompetens som finns hos projektägaren. I sitt dagliga arbete möter BRG det

västsvenska näringslivet och har därför en god kunskap om vad som efterfrågas. Närproducerat och ekologiskt livsmedel har efterfrågats från bland annat Göteborgs restaurangförening i många år och Stadslandet Göteborg kommer söka långsiktiga och stabila lösningar för att möta denna efterfrågan.

Förstudie Stadslandet, som togs fram i det regionalfondsfinansierade projektet Utveckling Nordost, har hållit en nära dialog med de lokala företagen bland annat för att identifiera behov av exempelvis stöd och personella resurser.

Stadslandet Göteborg kommer arbeta med grön affärsutveckling riktad mot branscherna som täcker hela kedjan från jord till bord: producenter, förädlingsledet, logistik och distribution, marknadsföring, kommunikation och IT, handel och lokala marknader, food trucks och restauranger och hotell, besöksnäring, avfalls- och återvinningsföretag m.m. Aktiviteter kommer koncentreras till Göteborgs norra stadsdelar Angered och Norra Hisingen, men då avsättningen för hållbara produkter även återfinns i stadens centrala delar finns flera involverade företag i dessa stadsdelar. På så sätt kommer Stadslandet Göteborg att skapa bryggor mellan stad och land.

Ovanstående företagsgrupper kommer att involveras i projekten på flera sätt: - Öppna aktiviteter som arrangeras i naven. Exempelvis workshops syftande till lokalekonomisk analys och utveckling med handlingsplaner.

- I lokala utvecklingsgrupper bestående av företag och föreningsliv för lokalt ledd utveckling, med hjälp av strategier och handlingsplaner
- Testbäddarnas aktiviteter
- Uppsökande verksamhet från naven och hållbarhetsstrategier för att involvera och mobilisera det lokala näringslivet
- Forskningsinstitut och kunskapsföretag kommer involveras genom att de deltar i pentahelixsamarbetet i naven, i testbäddarnas aktiviteter samt erbjuder möjligheten att koppla FoU-projekt till de test- och demomiljöer som naven kommer att utgöra.

## Mål och resultat

### Mål

Stadslandet Göteborg har som övergripande mål att utveckla test- och demonstrationsmiljöer, naven, för en mer koldioxidsnål ekonomi och på så sätt skapa förutsättningar för grön innovation och grön affärsutveckling mellan stad och land. Projektets aktiviteter ska stärka Göteborgs Stads samlade förmåga att ställa om till ett hållbart samhälle utifrån ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt perspektiv. Stadslandet Göteborg vill bidra till visionen om en stad som är inkluderande, grön och dynamisk samt till visionen om att hela staden, genom att knyta ihop stadens centrala och mer perifera stadsdelar.

Ett av projektens mål är att etablera fysiska nav och där bygga upp strukturer för ett pentahelix-samarbete mellan medborgare, lokalt föreningsliv, näringsliv, förvaltningar och utbildningsinstitutioner/akademi. Stadslandet Göteborg ska ge förutsättningarna för att utveckla nav som fysiska mötesplatser med ett mer strukturerat arbetssätt för att skapa bättre möjligheter till fördjupad pentahelix-samverkan samt ökat lärande, kunskaps spridning och - överföring. Målsättningen är att naven ska bli så livskraftiga att de fortsätter sin verksamhet efter projektets slut.

De planerade testbäddarna har som målsättning att möta några av de miljörelaterade och sociala utmaningar som Göteborg står inför och som delvis pekas ut explicit i Göteborgs Stads Klimatstrategiska program. Testbäddarnas delmål är i) minskad klimatpåverkan i offentliga kök, restauranger, handel och från invånare genom att utveckla och tillämpa en livsmedelsstrategi för staden och undersöka möjligheter inom offentlig upphandling, ii) minskad klimatpåverkan genom en tillämpad förstudie kring koldioxidsnål närlogistik iii) minskad klimatpåverkan genom att göteborgarna väljer närbelägna semester- och rekreationsmål.

De horisontella perspektiven miljö och social hållbarhet i en bred bemärkelse är en del av projektets kärna. Medskapandeprocesserna och stad-och-land-metoden, som arbetet i naven kommer att utgå ifrån, är arbetsprocesser som till sin natur inkluderar människor och ger dem, oavsett ursprung, kön och fysiska förutsättningar, möjlighet att utveckla sig själva, till exempel inom de gröna näringarna. Arbetet i naven syftar till att öka deltagarnas förutsättningar till ett gott liv och på så sätt bidra till att minska dagens skillnader i livsvillkor mellan stadens delar. Dessa minskade sociala klyftor främjar folkhälsan och bidrar till ett långsiktigt hållbart samhälle.

### **Målgrupper**

Projektets primära målgrupp är näringslivet, små och medelstora företag samt entreprenörer för nyföretagande, men projektet kommer även att skapa mervärde för medborgare och föreningsliv som är knutna till naven, de förvaltningar som medverkar som samverkansparter, akademi och andra kunskapsleverantörer.

Stadslandet Göteborg kommer bland annat arbeta med grön affärsutveckling riktad mot branscherna som täcker hela kedjan från jord till bord: livsmedelsproducenter, förädlingsledet, logistik och distribution, marknadsföring, kommunikation och IT, handel och lokala marknader, food trucks, restauranger och hotell, besöksnäring, avfall- och återvinningsföretag m.m. Företag och entreprenörer från dessa branscher kommer erbjudas att medverka i projektet. Den framväxande sektorn av sociala företag är en annan viktig målgrupp. Dessa företag drivs ofta med högt ställda ambitioner om att skapa socialt och ekologiskt

hållbara städer och experimenterar med nya affärsmodeller och organisationsformer. De sekundära målgrupperna återfinns hos de parallella regionalfondsfinansierade projekt som Göteborgs Stad driver (OSFS och GTSMF), som syftar till konkurrenskraftiga små och medelstora företag och samverkan inom forskning och innovation. Stadslandet kommer samverka och interagera med dessa projekt, både för att sprida de innovativa arbetsprocesser som kommer nyttjas och utvecklas i projektet och för att lära av de arbetsmetoder som de båda övriga projekten nyttjar.

De sekundära målgrupperna inkluderar även Göteborgsregionens Kommunalförbund (GR) och Västra Götalandsregionen. På nationell nivå ingår de myndigheter som har i uppdrag att arbeta för hållbar stadsutveckling, t ex Boverket. På EU-nivå återfinns de institutioner som arbetar för hållbar stadsutveckling ur olika perspektiv, exempelvis de peri-urbana frågorna. I ett nyetablerat samarbete med Hannover kommer dialog att föras, erfarenheter utbytas och resultat och erfarenhet kommer spridas till andra städer, bl.a. via Göteborgs Stads Brysselkontor.

#### **Förväntat resultat vid projektavslut**

Efter projektets slut ska följande ha uppnåtts:

1. En samverkan mellan stad, näringsliv, invånare, föreningsliv och akademi ska ha etablerats, i syfte att hitta nya angreppssätt och utveckla ny kunskap som stärker förmågan att ställa om till en mer koldioxidsnål stad.
2. Nya och öppna test- och demonstrationsmiljöer för andra projekt, som på olika sätt syftar till hållbar stadsutveckling och grön affärsutveckling ska ha etablerats (naven).
3. Naven nyttjas som test- och demonstrationsmiljö för andra projekt.
4. En långsiktig och tillämpad livsmedelsstrategi för Göteborg har formulerats.
5. Nya former av ekosystembaserad besöksnäring har etablerats i staden.
6. En förstudie om utveckling av koldioxidsnåla närlogistiksystem för peri-urbana områden och stadsnära landsbygd har genomförts.
7. Nya samverkans- och affärsmodeller för ekologiskt, närproducerat livsmedel att finna sin marknad har utvecklats och demonstrerats.
8. En tillämpad analys av hur andelen ekologiskt och närproducerat livsmedel ska kunna introduceras i stadens offentliga kök ska ha genomförts.

#### **Målvärde för aktivitetsindikatorer**

Antal samarbetande organisationer från olika samhällssektorer: 5

Antal företag som får stöd: 80

Antal företag som får annat stöd än ekonomiskt stöd: 80

Antal företag som samarbetar med forskningsinstitutioner: 20

## Organisation och genomförande

### Projektorganisation

Stadslandet Göteborg kommer att utföra arbetet i fyra s.k. nav, som är placerade i två av stadens norra stadsdelar: Backa/Brunnsbo nav i SDF Norra Hisingen samt Hammarkullens, Angered/Lärje och Bergum/Gunnilse nav i SDF Angered. Naven ska ses som en fysisk mötesplats för aktiviteter som syftar till hållbar utveckling, men även en organisatorisk och administrativ enhet. Naven utgör de test- och demonstrationsmiljöer och därmed den kontext som testbäddarna verkar i.

Projektet kommer också att arbeta i s.k. testbäddar, delprojekt med egna tydliga målsättningar. Arbetet med testbäddarna ska genomföras i och tillsammans med den pentahelix av personer och organisationer som är knutna till navet (invånare, föreningar, offentliga företrädare, näringsliv och akademi) och samordnat av projektets hållbarhetsstrateger (se närmare beskrivning nedan) och processledare.

En styrgrupp bestående av en person från ledningsgruppen hos deltagande samverkansparter kommer formas. Det är styrgruppens uppgift att säkerställa att projektet följer projektplanen och göra bedömningar om, när och hur större justeringar i projektplanen behöver göras. Styrgruppen är också ambassadörer för projektet och ansvarar för att säkerställa att projektet får en god koppling till löpande verksamheter och andra viktiga sammanhang som kan gynna projektet. BRG som projektägare är sammankallande för styrgruppen.

Projektet leds av en tudelad projektledarfunktion. Hos projektägaren BRG återfinns en resurs som verkar som processledare och verksamhetsutvecklare. En projektledare anställs på heltid av stadsdelsförvaltningen i Angered. Projektledningen ansvarar för projektets övergripande framdrift enligt tidplan och budget och rapporterar till projektets styrgrupp.

Projektledningen kommer även att bestå av en controller, redan anställd hos BRG, och en kommunikatör, anställd i SDF Angered. Controllern ansvarar för ekonomisk administration, uppföljning, rapportering och redovisning. Kommunikatören ansvarar för extern kommunikation och har ett delvis för intern kommunikation. En delprojektledare med ansvar för FoU finns idag anställd hos BRG och kommer agera delprojektledare för Forskningsforum och ingår i projektledningen. Där återfinns slutligen även tre stycken s.k. hållbarhetsstrateger, HS, som anställs för projektet hos BRG, Miljöförvaltningen och SDF Norra Hisingen.

HS har en nyckelroll i projektet genom att dels ansvara för framdrift och leverans i testbäddarna, i samarbete med samverkansparterna, och för verksamheten i navet, även det i samverkan. HS har uppdraget att verka för lokalt medskapande och delaktighet i arbetet för den hållbara, lokala utvecklingen i navet. Ett viktigt

mål i detta är att bidra till interkulturell inkludering, bryta segregation i staden och samt verka för jämlikhet och jämställdhet speciellt till gagn för kvinnors entreprenörskap och företagande.

Coompanion deltar i projektet med vägledning och rådgivning åt företag kring hållbart företagande. Coompanion kommer främst agera i naven och i testbädden för nya affärsmodeller inom handel och destinationsutveckling, tillsammans med BRG. Följande stadsdels- och fackförvaltningar medverkar i Stadslandet Göteborg: SDF Norra Hisingen, SDF Angered, SDF Östra Göteborg, Miljöförvaltningen, Trafikkontoret, Fastighetskontoret och Stadsledningskontoret. Även Coompanion är samverkanspart.

### **Arbetsätt**

Stadslandet Göteborg kommer att utföra det mesta av arbetet i fyra nav, som är placerade i två av stadens norra stadsdelar, Norra Hisingen och Angered. Projekt Stadslandet kommer också att arbeta i s.k. testbäddar, delprojekt med egna tydliga målsättningar. Arbetet med testbäddarna ska genomföras av hållbarhetsstrategerna i samverkan med personer från fackförvaltningarna och stadsdelsförvaltningarna samt tillsammans med de personer och organisationer som är knutna till naven i den pentahelix-struktur som är central i projektet. Pentahelixsamarbetet utgörs av medborgare, föreningsliv, offentlig förvaltning, näringsliv och akademi i samverkan. Arbetet ska drivas av projektledningen och tre hållbarhetsstrateger, som har i uppdrag att stärka arbetet i naven och testbäddarna.

Arbetet ska utföras i enlighet med fyra metoder: Stad-land-metoden (SLM), Medskapandeprocesser (MeP), Lokal Ekonomisk Analys (LEA) samt Industriell Symbios (ISy). Projektledning och samverkansparter kommer inledningsvis att lägga tid och resurser på att förstå och kunna tillämpa dessa metoder för att därefter kunna applicera de två första i det dagliga arbetet och identifiera behov av och initiera särskilda insatser av LEA och ISy vid behov.

Många personer från samverkansparterna kommer att arbeta i projektet på deltid, vilket säkerställer en god koppling mellan projektet och stadens löpande verksamhet samt att den kunskap och de resultat som skapas i projektet stannar i stadens förvaltning och kommer stadens verksamhet tillgodo, även på sikt.

Hållbarhetsstrategerna kommer regelbundet, 2-4 gånger per månad, sammanstråla för att kontinuerligt rapportera inbördes om progressen i testbäddar och händelseutvecklingen i naven. Stor del av tiden kommer strategerna dock lägga på arbete i de olika naven, utifrån ansvarsområden och behov av resursförstärkning i testbäddarna. De gröna aspekterna i projektet genomsyrar projektet då den ekologiska hållbarheten står i fokus i samtliga



aktiviteter. Målsättningen är att gröna företag ska skapas och stärkas och att hållbara affärer ska utvecklas.

Området som är i fokus, Göteborgs norra stadsdelar, har sina största utmaningar i att befolkningen inte är i sysselsättning och att klyftan mot stadens centrala delar hela tiden växer. I Stadslandet Göteborg kommer personer, organisationer, offentliga företrädare, företag och akademi att samverka för att hitta nya angreppssätt och utveckla ny kunskap som stärker förmågan att ställa om till en mer koldioxidsnål stad. Genom att placera projektet i just de norra stadsdelarna kommer projektet bidra till nya arbetssätt för att utveckla och tillämpa koldioxidsnåla produkter, tjänster och lösningar inom hållbar stadsutveckling och livsmedel och ett förbättrat samspel mellan stad och land.